

EBA/GL/2016/05

07/11/2016

Ohjeet

vuoropuhelusta luottolaitoksia valvovien
toimivaltaisten viranomaisten ja näiden
luottolaitosten lakisääteisiä
tilintarkastuksia suorittavien
lakisääteisten tilintarkastajien ja
tilintarkastusyhteisöjen välillä

1. Noudattamista ja ilmoittamista koskevat velvoitteet

Näiden ohjeiden asema

1. Tämä asiakirja sisältää ohjeita, jotka on annettu asetuksen (EU) N:o 1093/2010¹ 16 artiklan nojalla. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 16 artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten ja finanssilaitosten on kaikin tavoin pyrittävä noudattamaan ohjeita.
2. Ohjeissa esitetään Euroopan pankkiviranomaisen näkemys Euroopan finanssivalvojen järjestelmässä toteutettavista asianmukaisista valvontakäytännöistä tai siitä, miten unionin lainsäädäntöä on sovellettava tietyllä alalla. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 4 artiklan 2 kohdassa määriteltyjen toimivaltaisten viranomaisten, joihin näitä ohjeita sovelletaan, on noudatettava ohjeita sisällyttämällä ne tarpeen mukaan valvontakäytäntöihinsä (esim. muuttamalla lainsäädäntöään tai valvontamenettelyjään). Tämä koskee myös ohjeita, jotka on suunnattu ensisijaisesti laitoksille.

Raportointivaatimukset

3. Asetuksen (EU) N:o 1093/2010 16 artiklan 3 kohdan nojalla toimivaltaisten viranomaisten on ilmoitettava Euroopan pankkiviranomaiselle viimeistään 09.01.2017, noudattavatko ne tai aikovatko ne noudattaa näitä ohjeita, sekä syyt niiden noudattamatta jättämiseen. Jos ilmoitusta ei toimiteta tähän määräaikaan mennessä, Euroopan pankkiviranomainen katsoo, etteivät toimivaltaiset viranomaiset noudata ohjeita. Ilmoitukset lähetetään Euroopan pankkiviranomaisen verkkosivustolla olevalla lomakkeella sähköpostitse osoitteeseen compliance@eba.europa.eu. Viitteeksi merkitään "EBA/GL/2016/05". Ilmoituksen voi lähettää ainoastaan henkilö, jolla on asianmukaiset valtuudet ilmoittaa ohjeiden tai suositusten noudattamisesta toimivaltaisen viranomaisen puolesta. Myös ohjeiden noudattamisen osalta tehtävistä muutoksista on ilmoitettava Euroopan pankkiviranomaiselle.
4. Ilmoitukset julkaistaan Euroopan pankkiviranomaisen verkkosivustolla 16 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1093/2010, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, Euroopan valvontaviranomaisen (Euroopan pankkiviranomainen) perustamisesta sekä päätöksen N:o 716/2009/EY muuttamisesta ja komission päätöksen 2009/78/EY kumoamisesta (EUVL L 331, 15.12.2010, s. 12).

2. Aihe, soveltamisala, asianosaiset ja määritelmät

2.1 Aihe

5. Näissä ohjeissa määritetään asetuksen (EU) N:o 537/2014 12 artiklan 2 kohdan mukaisesti vaatimukset, jotka koskevat tehokkaan vuoropuhelun aloittamista luottolaitoksia (jäljempänä "luottolaitokset") valvovien toimivaltaisten viranomaisten (jäljempänä "toimivaltaiset viranomaiset") ja näiden luottolaitosten lakisääteisiä tilintarkastuksia suorittavien lakisääteisten tilintarkastajien ja tilintarkastusyhteisöjen (jäljempänä "tilintarkastajat") välillä.
6. Ohjeiden tarkoituksena on auttaa luottolaitosten valvontaa koskevaa tehtävää edistämällä toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välistä tehokasta vuoropuhelua.

2.2 Soveltamisala

7. Ohjeita sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien väliseen vuoropuheluun toimivaltaisten viranomaisten valvoessa luottolaitoksia ja tilintarkastajien suorittaessa luottolaitosten lakisääteistä tilintarkastusta.
8. Ohjeet koskevat erityisesti toimivaltaisen viranomaisen ja luottolaitoksen tilintarkastajan tai konsernin tilintarkastajan välistä vuoropuhelua (luottolaitoskohtainen vuoropuhelu, joka kuvataan luvussa 5) ja toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välistä kollektiivista vuoropuhelua (kollektiivinen vuoropuhelu, joka kuvataan luvussa 6).
9. Nämä ohjeet eivät vaikuta direktiivin 2013/36/EU³ 63 artiklan 1 kohdassa ja asetuksen (EU) N:o 537/2014 12 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun "ilmoitusvelvollisuuteen".

2.3 Asianosaiset

10. Ohjeet osoitetaan asetuksen (EU) N:o 1093/2010 4 artiklan 2 kohdan i -alakohdassa määritellyille toimivaltaisille viranomaisille.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 537/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen lakisääteistä tilintarkastusta koskevista erityisvaatimuksista ja komission päätöksen 2005/909/EY kumoamisesta (EUVL L 158, 27.5.2014, s. 77).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivien 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

2.4 Määritelmät

11. Ellei toisin ole määritetty, direktiivissä 2006/43/EY⁴, asetuksessa (EU) N:o 537/2014 ja direktiivissä 2013/36/EU käytettyjen ja määriteltyjen termien merkitykset ovat näissä ohjeissa samat. Näissä ohjeissa käytetään seuraavia määritelmiä:

Syvällinen vuoropuhelu	Kappaleissa 22 ja 23 tarkoitetuissa tapauksissa tavallista useammin käytävä virallinen ja/tai asiakirjoihin perustuva vuoropuhelu, jonka tarkoituksena on saada lisätietoa luottolaitoksesta, kun sitä valvotaan tehostetusti tai lisävalvontaa tarvitaan.
Olennainen tieto	Luottolaitoksen valvonnan tai luottolaitoksen lakisääteisen tilintarkastuksen aikana hankittu tieto, joka voi muuttaa tehtäviensä suorittamista varten kyseiseen tietoon luottavan toimivaltaisen viranomaisen tai tilintarkastajan arviointia tai päätöstä tai vaikuttaa siihen.
Luottolaitoskohtainen tieto	Yksittäistä luottolaitosta koskeva tieto.
Toimialakohtainen tieto	Luottolaitostoimialaa kokonaisuudessaan tai kyseisen toimialan osaa koskeva tieto.
Asian tunteva henkilö	Toimivaltaiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle työskentelevä henkilö, jolla on tarvittava tekninen tietämys, osaaminen ja kokemus käsiteltävänä olevasta tietystä kysymyksestä.
Asiasta tietoinen henkilö	Toimivaltaiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle työskentelevä henkilö, jolla on riittävät ja ajantasaiset tiedot käsiteltävänä olevaan tiettyyn kysymykseen liittyvän luottolaitoksen toiminnan riskiprofiilista, koosta ja monimutkaisuudesta.
Valtuutettu henkilö	Toimivaltaiselle viranomaiselle tai tilintarkastajalle työskentelevä henkilö, jolla on lakisääteiset valtuudet toimia organisaationsa puolesta, jotta hän voi jakaa tietoa ja tarvittaessa tehdä asianmukaisia päätöksiä käsiteltävänä

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/43/EY, annettu 17 päivänä toukokuuta 2006, tilinpäätösten ja konsolidoitujen tilinpäätösten lakisääteisestä tilintarkastuksesta, direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 84/253/ETY kumoamisesta (EUVL L 157, 9.6.2006, s. 87).

olevasta tietystä kysymyksestä.

Valvontatiimin vetäjä	Toimivaltaisen viranomaisen henkilöstön jäsen, joka vastaa työskentelyn järjestämisestä ja koordinoinnista luottolaitoksen valvontaan osallistuvassa valvontatiimissä.
Kahdenvälinen tapaaminen	Toimivaltaisen viranomaisen ja luottolaitoksen tilintarkastajan välinen tapaaminen.
Kolmenvälinen tapaaminen	Toimivaltaisen viranomaisen, tilintarkastajan ja luottolaitoksen välinen tapaaminen.

3. Soveltaminen

Soveltamispäivä

12. Näitä ohjeita sovelletaan 31.3.2017 lähtien.

4. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välistä vuoropuhelua koskevat yleiset puitteet

13. Sekä toimivaltaiset viranomaiset että tilintarkastajat ovat vastuussa tehokkaan vuoropuhelun aloittamisesta asetuksen (EU) N:o 537/2014 12 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti.
14. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä aloitettavan vuoropuhelun tulisi olla avointa ja rakentavaa, ja sitä tulisi voida mukauttaa mahdollisten tulevien odottamattomien tapahtumien mukaisesti.
15. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien tulisi luoda asianmukaiset menettelytavat ja tulisi olla niistä tietoisia, jotta tehokas vuoropuhelu voidaan aloittaa ja taata.
16. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien tulisi edistää kummankin osapuolen asemaa ja vastuita koskevan keskinäisen ymmärryksen kehittymistä.
17. Kummankin osapuolen tulisi täyttää omat velvollisuutensa, eikä toisen osapuolen tulisi käyttää toisen työtä korvaamaan omaa työtään. Valvonnan kohteena olevan luottolaitoksen tulisi olla koko ajan osapuolten työn pääasiallinen tietolähde.
18. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisen tehokkaan vuoropuhelun tulisi edistää toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien tehtävien kannalta merkityksellisen luottolaitosta koskevan tiedon jakamista. Tiedon jakamisessa tulisi ottaa huomioon toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien erilaiset vastuut, jotka perustuvat tehtävien erilaiseen laajuuteen ja tarkoitukseen.
19. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisessä vuoropuhelussa jaettuun tietoon sovelletaan direktiivin 2013/36/EU VII osaston 1 luvun II jaksossa esitettyjä luottamuksellisuusvaatimuksia. Asetuksen (EU) N:o 537/2014 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti tiedon ilmaisemista koskevaan sopimukseen tai lainsäädäntöön sisältyvän rajoituksen rikkomisena ei pidetä sitä, että tilintarkastajat vilpittömässä mielessä ilmaisevat vuoropuhelun aikana esiin tullutta uutta tietoa toimivaltaisille viranomaisille.
20. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi soveltaa suhteellisuusperiaatetta kommunikoidessaan tilintarkastajien kanssa ja käyttää voimavarojaan tehokkaasti tehokkaan vuoropuhelun aikaansaamiseksi.

21. Näiden ohjeiden soveltamista koskevalla suhteellisuusperiaatteella pyritään mukauttamaan ohjeiden luvuissa 5 ja 6 (jaettavan tiedon laajuus, vuoropuhelun muoto, vuoropuheluun osallistujat, vuoropuhelun tiheys ja ajoitus, kollektiivinen vuoropuhelu tilintarkastajien kanssa) tarkoitettuja toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisen vuoropuhelun osatekijöitä luottolaitoksen koon, sisäisen organisaation ja sen toiminnan luonteen, laajuuden ja monimutkaisuuden mukaan, jotta näiden ohjeiden tavoite saavutetaan tehokkaasti.
22. Erityisesti tulisi käydä syvällistä vuoropuhelua direktiivin 2013/36/EU⁵ 131 artiklassa tarkoitettujen luottolaitosten (maailmanlaajuisesti merkittävät luottolaitokset, G-SII) ja muiden järjestelmän kannalta merkittävien luottolaitosten (O-SII)⁶ tilintarkastajien kanssa. Lisäksi syvällistä vuoropuhelua tulisi erityisesti käydä toimivaltaisten viranomaisten luottolaitoksen koon ja sisäisen organisaation ja sen toiminnan luonteen, laajuuden ja monimutkaisuuden perusteella määrittämien muiden luottolaitosten tilintarkastajien kanssa.
23. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi lisäksi arvioida jatkuvasti, onko syvälinen vuoropuhelu jonkin luottolaitoksen tilintarkastajan kanssa tarpeen erityisestä tarpeesta nousevien seikkojen tai uusien kysymysten (emerging issues) vuoksi. Tällaisia uusia kysymyksiä (emerging issues) ovat esimerkiksi:
- valvojen suorittamasta arvioinnista tai lakisääteisestä tilintarkastuksesta saadut uudet merkittävät havainnot
 - uudet tapahtumat, jotka voivat muuttaa riskiarviointia tai luottolaitokseen sovellettujen valvontatoimien tasoa
 - luottolaitoksen lakisääteisen tilintarkastuksen suorittamiseen nimetyn tilintarkastajan vaihtuminen (myös tapaukset, joissa uusi tilintarkastaja tulee luottolaitosten lakisääteisten tilintarkastusten markkinoille)
 - tilintarkastajan erottaminen tai eroaminen tilintarkastustoimeksiannon aikana.

⁵ Komission delegoitu asetus (EU) N:o 1222/2014, annettu 8 päivänä lokakuuta 2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/36/EU täydentämisestä teknisillä sääntelystandardeilla, joilla täsmennetään menetelmä maailmanlaajuisen järjestelmän kannalta merkittävien laitosten määrittämiseksi ja maailmanlaajuisen järjestelmän kannalta merkittävien laitosten alaluokkien määrittelemiseksi (EUVL L 330, 15.11.2014, s. 27).

⁶ EPV:n ohjeet kriteereistä direktiivin 2013/36/EU (CRD) 131 artiklan 3 kohdan soveltamisedellytysten määrittämiseen muiden järjestelmän kannalta merkittävien laitosten (O-SII:t) arviointia varten (EBA/GL/2014/10).

5. Toimivaltaisten viranomaisten ja luottolaitoksen tilintarkastajien välinen vuoropuhelu

Jaettavan tiedon laajuus

Periaate 1: Jaettavan tiedon tulisi olla merkityksellistä molempien osapuolten tehtävien kannalta tiedon olennaisuus huomioon ottaen.

24. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi määrittää yhteistyössä tilintarkastajien kanssa toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien yhteistä etua koskevat aihealueet, joilla merkityksellisen tiedon jakaminen voi edistää valvontatehtävää ja mahdollisesti vaikuttaa lakisääteiseen tilintarkastukseen.
25. Kun harkitaan, mitä tietoa jaetaan, tulisi ottaa asianmukaisesti huomioon tiedon olennaisuus, muun muassa sen todennäköinen merkitys ja mahdollinen vaikutus luottolaitoksen valvontaan ja lakisääteiseen tilintarkastukseen.
26. Jaettava tieto voi olla
 - a. luottolaitoskohtaista
 - b. toimialakohtaista
 - c. ajankohtaista
 - d. uusia kysymyksiä (emerging issues) koskevaa.
27. Näiden ohjeiden liitteessä on luettelo (joka ei ole tyhjentävä) aihealueista ja kysymyksistä, joista toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä voidaan jakaa tietoa.
28. Tehokkaan vuoropuhelun ja tiedon jakamisen tueksi toimivaltaisten viranomaisten tulisi laatia lista käsiteltävistä kysymyksistä, kun se on mahdollista. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi neuvotella tilintarkastajien kanssa ennen vuoropuhelua kyseisen kysymyslistan tarkoituksenmukaisuudesta ja kannustaa heitä antamaan oma panos siihen.

Periaate 2: Toimivaltaisten viranomaisten tulisi pyytää tilintarkastajia jakamaan tietoa kaikista asioista, jotka ovat merkityksellisiä luottolaitoksen valvonnan kannalta.

29. Pyydetty tieto voi sisältää tietoa suoritetuista tilintarkastustoimenpiteistä, hankitusta relevantista tilintarkastusevidenssistä ja tilintarkastajien johtopäätöksistä aina, kun

toimivaltaisen viranomaisen harkinnan perusteella kyseinen tieto voi edistää valvontatehtävien suorittamista.

30. Merkityksellistä tietoa on lakisääteisessä tilintarkastuksessa hankittu tieto ja tietämys, mitkä liittyvät muun muassa seuraaviin aihealueisiin, jotka kuvataan yksityiskohtaisemmin näiden ohjeiden liitteessä, jossa on jokaisesta aihealueesta luettelo (joka ei ole tyhjentävä):

- a. luottolaitoksen ulkopuolinen toimintaympäristö ja riskiprofiili
- b. hallinto- ja ohjausjärjestelmä ja sisäinen valvonta
- c. luottolaitoksen kyky jatkaa toimintaansa
- d. tilintarkastuksen lähestymistapa
- e. tilinpäätös, varojen ja velkojen arvostaminen ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot
- f. tilintarkastuskertomus ja tilintarkastajien kommunikointi luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen kanssa taloudelliseen raportointiin ja valvontatoimintoihin liittyvistä merkittävistä seikoista
- g. suoritettujen tilintarkastustoimenpiteiden tärkeimmät havainnot ja johtopäätökset.

31. Kun käydään syvällistä vuoropuhelua, toimivaltaisten viranomaisten tulisi keskustella tilintarkastajien kanssa ainakin tilintarkastuksen lähestymistavasta, tilintarkastuskertomuksesta ja tilintarkastajien kommunikoinnista luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen kanssa taloudelliseen raportointiin ja valvontatoimintoihin liittyvistä merkittävistä seikoista, mukaan lukien asetuksen (EU) N:o 537/2014 10 artiklassa tarkoitetusta tilintarkastuskertomuksesta ja 11 artiklassa tarkoitetusta tarkastusvaliokunnalle esitettävästä lisäraportista. Käsiteltävät asiat kuvataan yksityiskohtaisemmin näiden ohjeiden liitteessä. Erityisesti tilintarkastuksen lähestymistapaa koskevassa keskustelussa toimivaltaiset viranomaiset voivat ottaa huomioon kaikki luottolaitoksen valvonnasta saadut havainnot tai johtopäätökset.

Periaate 3: Toimivaltaisten viranomaisten tulisi jakaa tilintarkastajien kanssa tietoa kaikista asioista, jotka ovat merkityksellisiä luottolaitoksen lakisääteisen tilintarkastuksen kannalta.

32. Merkityksellistä tietoa, jota tulisi jakaa toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä, on muun muassa valvontaprosessin aikana esiin nousevat kysymykset, joissa toimivaltaisen viranomaisen näkemys voi olla merkityksellinen luottolaitoksen lakisääteisen tilintarkastuksen kannalta.

33. Merkityksellistä tietoa on valvontaprosessissa esiin nousevat asiat, jotka liittyvät muun muassa seuraaviin aihealueisiin, jotka kuvataan yksityiskohtaisemmin näiden ohjeiden liitteessä, jossa on jokaisesta aihealueesta luettelo (joka ei ole tyhjentävä):
- a. luottolaitoksen ulkopuolinen toimintaympäristö ja riskiprofiili
 - b. hallinto- ja ohjausjärjestelmä ja sisäinen valvonta
 - c. luottolaitoksen kyky jatkaa toimintaansa
 - d. tilinpäätös, varojen ja velkojen arvostaminen ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot
 - e. valvontaa koskevat arvioinnit ja toimet.
34. Toimivaltaiset viranomaiset voivat lisäksi tiedottaa tilintarkastajille kaikista ajankohtaisista tai uusista kysymyksistä (emerging issues), jotka vaikuttavat luottolaitostoimialaan esimerkiksi lainsäädännön muutoksista tai makrotalouden kehityksestä ja luottolaitostoimialalla tehtyjen teematarkastusten ja vertaisarviointien (peer-group reviews) tuloksista.

Vuoropuhelun muoto

Periaate 4: Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välinen tehokas vuoropuhelu tulisi toteuttaa asianmukaisten kommunikointikanavien kautta.

35. Vuoropuhelun muodot voidaan luokitella yleisesti ottaen seuraavasti:
- kirjallinen (esimerkiksi sähköposti tai faksi) ja suullinen (esimerkiksi fyysiset tapaamiset tai etänä tapahtuva kommunikointi, kuten puhelinkeskustelut)
 - säännöllinen (esimerkiksi tilintarkastuskertomukset) ja erityisestä tarpeesta nouseva (esimerkiksi uusi sääntely).
36. Kirjallista vuoropuhelua tulisi käyttää tapauksissa, joissa tulee varmistua vuoropuhelun selkeydestä tai joissa vuoropuhelusta tulee pitää kirjaa. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi harkita kirjallisen vuoropuhelun käyttöä, kun vuoropuhelu liittyy johonkin seuraavista:
- tilintarkastuskertomus ja tilintarkastajien kommunikointi luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen kanssa taloudelliseen raportointiin ja valvontatoimintoihin liittyvistä merkittävistä seikoista
 - suoritettujen tilintarkastustoimenpiteiden ja valvontaprosessin yhteydessä tehdyt havainnot ja johtopäätökset
 - monimutkaiset tekniset asiat

- uudet kysymykset (emerging issues)
- lainsäädännön muutokset.

37. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä tulisi järjestää fyysisiä tapaamisia avoimen ja tehokkaan vuoropuhelun edistämiseksi erityisesti silloin, kun käydään syvällistä vuoropuhelua.

Vuoropuhelun osallistujat

Periaate 5: Vuoropuheluun tulisi osallistua molemmilta osapuolilta asian tuntevia henkilöitä, asiasta tietoisia henkilöitä ja valtuutettuja henkilöitä.

38. Valvontatiimin vetäjän ja päävastuullisen tilintarkastajan tulisi olla vuoropuhelun ensisijaisia osallistujia.
39. Tapauksissa, joissa vuoropuhelua käydään muiden henkilöiden kuin valvontatiimin vetäjän ja päävastuullisen tilintarkastajan välillä, tulisi valvontatiimin vetäjää ja päävastuullista tilintarkastajaa informoida osapuolten toimesta käsitellyistä kysymyksistä ja kyseisen vuoropuhelun tuloksista ilman aiheetonta viivytystä.
40. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi arvioida kolmenvälisten tapaamisten järjestämisen hyödyllisyyttä erityisesti silloin, kun käydään syvällistä vuoropuhelua. Tätä arviointia tehdessään toimivaltaisten viranomaisten tulisi harkita,
- a. katsotaanko luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivanjohdon tai tarkastusvaliokunnan tai vastaavia tehtäviä luottolaitoksessa suorittavan elimen selvitykset tarpeellisiksi toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä käsiteltävän tietyn kysymyksen kannalta
 - b. onko toimivaltaisen viranomaisen, tilintarkastajan ja luottolaitoksen toimenpiteiden koordinointi tarpeen.
41. Kolmenvälisiä tapaamisia tulisi järjestää täydentämään kahdenvälisiä tapaamisia. Kolmenvälisissä tapaamisissa voi olla tarvittaessa jäseniä luottolaitoksen tarkastusvaliokunnasta, sisäisiä tarkastajia, merkityksellisten ja keskeisten valvontatoimintojen asiantuntijoita tai jäseniä luottolaitoksen hallituksesta, hallintoneuvostosta tai toimivasta johdosta.
42. Toimivaltaiset viranomaiset voivat kutsua muita asiaankuuluvia viranomaisia (kuten rahoitusmarkkinoiden valvonnasta, tilintarkastajien valvonnasta tai luottolaitosten kriisinsäätötoimien vastaavia viranomaisia) tapaamisiin tilintarkastajien kanssa tai tiedottaa kyseisille viranomaisille tilintarkastajien kanssa käytyjen keskustelujen tuloksista, jos se toimivaltaisen viranomaisen mielestä edistää valvontatehtävien suorittamista ja jos siinä

noudatetaan Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä edellytettyä vaitiolovelvollisuutta.

43. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien tehokkaan vuoropuhelun tulisi sisältää riittävät varotoimet vuoropuhelun jatkumisesta riippumatta siihen osallistuvan henkilöstön vaihtumisesta. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi pitää vuoropuhelusta omia sisäisiä rekistereitä sen varmistamiseksi, että aiemmin vuoropuheluun osallistuneen henkilöstön seuraajat pystyvät saamaan riittävästi tietoa aiemmin käydystä vuoropuhelusta. Tätä tietoa voi olla
- a. vuoropuhelusta laaditut pöytäkirjat tai yhteenveto pöytäkirjoista
 - b. tärkeimmät käsitellyt kysymykset
 - c. keskustelujen johtopäätökset
 - d. tulevat toimenpiteet.

Vuoropuhelun tiheys ja ajoitus

Periaate 6: Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisen vuoropuhelun tulisi olla niin tiheää kuin on tarpeen merkityksellisen tiedon jakamiseksi ajoissa.

44. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi päättää tilintarkastajien kanssa käytävän vuoropuhelun asianmukaisesta tiheydestä ja ajoituksesta, jotta molempien osapuolten tehtävien suorittamisen aikana tunnistetuista merkityksellisistä asioista voidaan jakaa tietoa oikea-aikaisesti.
45. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi neuvotella tilintarkastajien kanssa vuoropuhelun tiheyden ja ajoituksen asianmukaisuudesta.
46. Vuoropuhelua voidaan käydä valvontaprosessin tai tilintarkastusprosessin missä tahansa vaiheessa, muun muassa jossakin/joissakin seuraavista:
- a. tarkastuksen valmistelun ja suunnittelun aikana (on-site tai off-site)
 - b. tarkastuksen suorittamisen aikana (on-site tai off-site)
 - c. tarkastuksen päättämisen jälkeen (on-site tai off-site)
 - d. lakisäateisen tilintarkastuksen valmistelun ja suunnittelun aikana
 - e. ennen tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamista
 - f. tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamisen jälkeen.

47. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi arvioida jatkuvasti, edellyttävätkö uudet kysymykset (emerging issues) vuoropuhelun tiheyden ja ajoituksen muuttamista tai erityisestä tarpeesta nousevan vuoropuhelun aloittamista. Näitä asioita voivat muun muassa olla luottolaitoksen koko toimialaan tai sen osaan vaikuttavat asiat (kuten makrotaloudelliset olosuhteet) tai tiettyyn luottolaitokseen vaikuttavat asiat (kuten valvontaprosessin tai tilintarkastustoimenpiteiden aikana tehdyt havainnot tai tapaukset, joissa tarvitaan lisäselvityksiä tietystä kysymyksestä).
48. Kun käydään syvällistä vuoropuhelua, kahdenvälisiä tapaamisia tulisi järjestää vähintään vuosittain.

6. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välinen kollektiivinen vuoropuhelu

Periaate 7: Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien kollektiivisen vuoropuhelun tulisi olla niin tiheää kuin on tarpeen tiedon oikea-aikaiseksi jakamiseksi asioista, jotka ovat merkityksellisiä valvontatehtävien ja luottolaitosten lakisääteisen tilintarkastuksen kannalta.

49. Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien tulisi kollektiivisesti (kuten tilintarkastajaryhmän tai tilintarkastajia edustavan ammatillisen elimen) pyrkiä saamaan aikaan yhteinen ymmärrys nykyisestä ja tulevasta kehityksestä, joka on merkityksellistä valvontatehtävien ja luottolaitosten lakisääteisen tilintarkastuksen kannalta.
50. Toimivaltaisten viranomaisten tulisi tavata tilintarkastajia kollektiivisesti vähintään vuosittain riippumatta toimivaltaisen viranomaisen ja yhden tai useamman luottolaitoksen tilintarkastajan välillä yksittäin järjestetyistä tapaamisista.
51. Vuoropuhelua voidaan käydä valvontaprosessin tai tilintarkastusprosessin missä tahansa vaiheessa, ja toimivaltaisten viranomaisten tulisi neuvotella tilintarkastajien kanssa vuoropuhelun tiheyden ja ajoituksen asianmukaisuudesta.
52. Näiden ohjeiden liitteessä esitetään luettelo (joka ei ole tyhjentävä) aihealueista ja asioista, joista voidaan jakaa tarvittaessa tietoa toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välillä kollektiivisesti.
53. Toimivaltaiset viranomaiset voivat kutsua muita luottolaitosten vakavaraisuusvalvonnasta vastaavia toimivaltaisia viranomaisia tai asiaankuuluvia viranomaisia (kuten rahoitusmarkkinoiden valvonnasta tai tilintarkastajien valvonnasta vastaavia viranomaisia) ja yhdistyksiä (kuten pankki-, tilinpäätös- tai tilintarkastusala edustavia yhdistyksiä) näihin

kollektiivisiin tapaamisiin tai tiedottaa kyseisille viranomaisille tai yhdistyksille tilintarkastajien kanssa käytyjen keskustelujen tuloksista, jos se toimivaltaisen viranomaisen mielestä edistää valvontatehtävien suorittamista.

Liite – Toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisen vuoropuhelun aihealueet ja kysymykset

54. Tässä liitteessä on luettelo (joka ei ole tyhjentävä) aihealueista ja kysymyksistä, joista toimivaltaiset viranomaiset ja luottolaitoksen tilintarkastajat voivat tarvittaessa jakaa tietoa keskenään tai kollektiivisesti näitä ohjeita soveltaessaan. Alla luetellut asiat on ryhmitelty aihealueittain riippumatta siitä, kuka tietoa on antanut.

Luottolaitoksen ulkopuolinen toimintaympäristö ja riskiprofiili

- a. Riskienarviointi ja laajuus: toimivaltaisen viranomaisen ja tilintarkastajan tekemät arvioinnit, joissa otetaan huomioon ulkopuolinen toimintaympäristö sekä luottolaitoksen tuloksellisuus, liiketoimintamalli, organisaatorakenne, keskittymäriskit ja riskinottohalu (myös näissä mahdollisesti tapahtuvat muutokset).
- b. Lainsäädännön muutokset.
- c. Tilinpäätös- ja tilintarkastusstandardien muutokset.
- d. Luottolaitostoimialaan vaikuttava makrotalouden kehitys.

Hallinto- ja ohjausjärjestelmä ja sisäinen valvonta

- a. Luottolaitoksen hallintoelimen toimintakulttuuri, toimintafilosofia ja toimintatapa (myös hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän laatu ja vallan keskittyminen/jakautuminen hallintoelimen jäsenten keskuudessa).
- b. Luottolaitoksen hallituksen jäsenten tai hallintoneuvoston jäsenten, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan jäsenten tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen sopivuus koskien merkittäviä asioita, jotka liittyvät taloudelliseen raportointiin ja sisäiseen valvontaan (mukaan lukien johdon sisäisten rakenteellisten muutosten ja organisaation uudelleenjärjestelyjen toteutus).
- c. Tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen rooli taloudellisen raportoinnin prosessin valvonnassa.
- d. Tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen ja tilintarkastajien välisen suhteen laatu.

- e. Tilintarkastajan havainnot, jotka koskevat sisäistä valvontaa (esimerkiksi tilintarkastajan johtopäätös direktiivin 2013/34/EU⁷ 20 artiklan mukaisesta yhtiön hallinto- ja ohjausjärjestelmää koskevaan selvitykseen sisältyvästä kuvauksesta luottolaitoksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä suhteessa taloudelliseen raportointiin, hallintojärjestelmän tehokkuudesta, kontrolliympäristöstä, kontrollien toteuttamisesta ja seurannasta, keskeisten kontrollitoimintojen laadusta ja tietojärjestelmistä, tilintarkastajan suorittaman kontrollien testauksen tuloksia ja niiden vaikutusta tilintarkastuksen lähestymistapaan (esimerkiksi niiden vaikutus tilintarkastustoimenpiteiden laajuuteen ja erityisasiantuntijoiden käyttöön lakisääteisissä tilintarkastuksessa).
- f. Merkittävät puutteellisuudet sisäisen valvonnan prosesseissa (esimerkiksi luottolaitoksen taloudellisen raportoinnin prosesseissa havaitut olennaiset kontrollipuutteet) ja tilintarkastajan havainnot asioista, jotka ovat merkityksellisiä luottolaitoksen hallituksen jäsenten, hallituneuvoston jäsenten, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen jäsenten vastuiden kannalta kun he seuraavat luottolaitoksen strategista suuntaa tai luottolaitoksen tilivelvollisuutta koskevia velvollisuuksia. Tähän voivat kuulua soveltuvien osin tilintarkastajan havainnot seuraavien toimintojen tehokkuudesta: sisäinen tarkastus, riskienhallinta ja säännösten noudattamisen varmistamisesta vastaava toiminto (compliance) (mukaan lukien erityisesti sisäisen valvonnan puutteista johtuvan väärinkäytösriskin arviointi).

Luottolaitoksen kyky jatkaa toimintaansa

- a. Arvio luottolaitoksen jatkuvaan toimintaan liittyvistä riskeistä, mukaan lukien omien varojen riittävyyteen liittyvät riskit [kuten luottoriski, markkinariski ja operatiivinen riski sekä omia varoja ja hyväksyttäviä velkoja koskeva vähimmäisvaatimus (MREL)], suuret asiakasriskit, liiallisen velkaantumisen riski, maksuvalmiusriski ja rahoitusriski.
- b. Tilintarkastajan havainnot aihealueista, jotka koskevat mahdollista maineriskiä tai riskiä luottolaitosta koskevien asiaankuuluvien lainsäädännön sisältämien vaatimusten noudattamatta jättämisestä (mukaan lukien olennaiset vireillä olevat tai mahdolliset oikeudenkäynnit ja riita-asiat).

Tilintarkastuksen lähestymistapa

- a. Olennaisuus lakisääteistä tilintarkastusta suunniteltaessa ja suoritettaessa.
- b. Ulkopuolisten erityisasiantuntijoiden käyttö lakisääteisessä tilintarkastuksessa.
- c. Sisäisten tarkastajien tekemän työn käyttäminen lakisääteisessä tilintarkastuksessa.

⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta (EUVL L 182, 29.6.2013, s. 19).

- d. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden ja niihin tehtyjen muutosten soveltaminen.
- e. Lähteet toimivan johdon harkinnan mahdolliselle vinoutuneisuudelle .
- f. Tunnistettujen merkittävien riskien alueet.
- g. Tilintarkastajan tekemä erillinen työ koskien erityisiä liiketoimia (joka on saattanut edellyttää myös erityisasiantuntijoiden käyttöä).
- h. Lakisääteisessä tilintarkastuksessa kohdatut merkittävät ongelmat (myös erimielisyydet tilintarkastajien ja luottolaitoksen hallituksen jäsenten, hallintoneuvoston jäsenten, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen jäsenten välillä).
- i. Olosuhteet, jotka ovat johtaneet tilintarkastussuunnitelman merkittävään muuttamiseen.

Tilinpäätös, varojen ja velkojen arvostaminen ja tilinpäätöksessä esitettävät tiedot

- a. Keskeisiä riskialueita ja oletuksia koskevat näkemykset ja harkinta, mukaan lukien erityiset liiketoimet ja arvostamiset (esimerkiksi odotettavissa olevien luottotappioiden arviointi ja rahoitusinstrumenttien arvostaminen).
- b. Tilinpäätöskäytännöt ja aihealueet, joihin liittyy merkittävää arviointiepävarmuutta (esimerkiksi odotettavissa olevien luottotappioiden arviointi ja rahoitusinstrumenttien arvostaminen).
- c. Kriittiset kirjanpidolliset arviot ja viitteet johdon harkinnan vinoutuneisuudesta:
 - i. luottolaitos käyttää jatkuvasti arvostuksia, jotka ilmentävät hyväksyttävän vaihteluvälin sisällä optimistisuutta tai pessimistisyyttä , tai muut viitteet mahdollisesta johdon harkinnan vinoutuneisuudesta, tai
 - ii. luottolaitos ryhtyy liiketoimiin saavuttaakseen tietyn lopputuloksen tilinpäätöksessä tai viranomaisraportoinnissa siten, että tilinpäätöskäsittely tai viranomaisraportoinnissa käytetty käsittely on teknisesti hyväksyttävissä, mutta liiketoimen tosiasiallinen sisältö hämärtyy.
- d. Lakisääteisen tilintarkastuksen yhteydessä havaitut virheellisyydet (korjatut ja korjaamattomat) sekä tilintarkastajien arvio niistä.
- e. Tilinpäätöksessä esitettävien tietojen riittävyys ja luotettavuus ottaen huomioon lakisääteiset raportointivaatimukset sekä meneillään olevassa vuoropuhelutapaamisessa tai aiemmissa tapaamisissa käsitelty riskit, liiketoimet, harkinta ja oletukset.

Tilintarkastuskertomus ja tilintarkastajien kommunikointi luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa

vastaavia tehtäviä suorittavan elimen kanssa taloudelliseen raportointiin ja sisäiseen valvontaan liittyvistä merkittävistä seikoista

- a. Asetuksen (EU) N:o 537/2014 10 artiklassa tarkoitettu tilintarkastuskertomus.
- b. Asetuksen (EU) N:o 537/2014 11 artiklassa tarkoitettu tarkastusvaliokunnalle esitettävä lisäraportti.

Suoritettujen tilintarkastustoimenpiteiden tärkeimmät havainnot ja johtopäätökset

- a. Lakisääteisessä tilintarkastuksessa tunnistetut seikat, jotka on kommunikoitu luottolaitoksen hallitukselle, hallintoneuvostolle, toimivalle johdolle tai tarkastusvaliokunnalle tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavalle elimelle, kuten sisäisen valvonnan puutteellisuudet, jotka tilintarkastajien ammatillisen harkinnan mukaan on saatettava johdon tietoon.
- b. Merkittävät seikat, joista on keskusteltu laajasti luottolaitoksen hallituksen, hallintoneuvoston, toimivan johdon tai tarkastusvaliokunnan tai luottolaitoksessa vastaavia tehtäviä suorittavan elimen kanssa.

Valvojan arviot ja toimenpiteet

- a. Luottolaitokseen kohdistetut valvontatoimenpiteet.
- b. Viimeaikoina tehdyissä luottolaitoskohtaiseen valvontaan kuuluvissa riskienarvioinneissa ja muissa arvioinneissa (esimerkiksi valvojan arviointiprosessissa (SREP)⁸) ilmenneet seikat.
- c. Toimivaltaisen viranomaisen luottolaitostoimialalla tekemien teematarkastusten ja vertaisarviointien (peer-group reviews) tulokset.
- d. Luottolaitoksen viranomaisraportointia, myös säänneltyä pääomaa, koskevat havainnot.
- e. Asiaankuuluvien lainsäädännön sisältämien vaatimusten ja vakavaraisuusvaatimusten noudattaminen.

Muut

- a. Aiempina vuosina ja aiemmissa tapaamisissa käsitellyt asiat, jos niitä pidetään edelleen merkityksellisinä.
- b. Lakisääteisen tilintarkastajan nimittämiseen, vaihtamiseen, erottamiseen tai eroamiseen liittyvät kysymykset.

⁸ Direktiivin 2013/36/EU 107 artiklan 3 kohdan mukaisesti annetut EPV:n ohjeet (EBA/GL/2014/13).

- c. Muut lakisääteisessä tilintarkastuksessa ilmenneet kysymykset, kuten Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön nykyisiin tai uusiin vaatimuksiin liittyvät asiat.
- d. Palaute koskien toimivaltaisten viranomaisten ja tilintarkastajien välisen vuoropuhelun laatua ja keinot parantaa vuoropuhelua.

